

Asia: VN/1230/2026

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Perheenyhdistämisen odotusaikaa koskeva ehdotus

Ehdotettu lainmuutos ei todennäköisesti lisää Suomen houkuttelevuutta opiskelumaana ja se voi vaikuttaa opiskelijajoukon diversiteettiä rajaavasti. On kannatettavaa, että pyritään takaamaan myös opiskelijan perheiden toimeentulo, mutta perheenyhdistämisen odotusajalla on haitallinen vaikutus: se ei edistä kansainvälisten osaajien houkuttelua ja juurtumista Suomeen, mikä on vastoin tavoitetta saada maahan korkeasti koulutettuja henkilöitä. Kun opiskelijan perheenjäsen voi hakea oleskelulupaa vasta vuoden päästä opintojen alkamisesta, on riski, että perheenjäsen ei pääsisi Suomeen opintojen aikana. Näin tulisi käymään erityisesti kaksivuotisissa maisteriohjelmassa opiskelevien kohdalla. Maisteriopiskelijat ovat vanhempia ja heillä on usein perhe tai parisuhde, minkä vuoksi heillä on todennäköisesti tarve perheenyhdistämiselle. He myös ovat niitä osaajia, joita maahan halutaan. Lisäksi mikäli perheenjäsen saapuu Suomeen paljon myöhemmin kuin opiskelija itse, koko perheen juurtuminen Suomeen vaikeutuisi. Tämä puolestaan tekisi koko perheen jäämisen Suomeen epä-todennäköiseksi. On myös mahdollista, että ne perheelliset opiskelijat, jotka odotusajasta huolimatta tulevat yksin Suomeen, saattavat kohdata mielenterveysongelmia perheestä erossa olemisesta.

On tärkeää huomioida, että tiukentuvat vaatimukset, kuten pidentynyt perheenyhdistämisen odotusaika, voivat vaikuttaa opiskelijavirtojen määrään ja rakenteeseen. Muutoksella on todennäköisesti vaikutus siihen, ketkä lopulta päätyvät opiskelemaan Suomessa. Parisuhteessa olevat opiskelijat ja perheelliset opiskelijat, jotka haluavat yhdistää perheensä opiskeluaikanaan, tuskin edes hakeutuisivat tänne. Tällä saattaa olla pitkäaikaisia vaikutuksia siihen, millaisena opiskelumaana Suomi nähdään, erityisesti verrattuna sellaisiin maihin, joissa perheenyhdistäminen on nykytilanteessa helpompaa.

Ulkomaalaislain ja tutkija- ja opiskelijalain soveltamista koskeva ehdotus

Esityksessä pyrkimys selkeyttää nykyistä lainsäädäntöä on yleisesti ottaen kannatettava. Nykyisin voimassa oleva lainsäädäntö on osin sekavaa ja päällekkäistä, ja on tärkeää, että lainsäädäntö perustuu selkeisiin sääntöihin. Ehdotus, että opiskelijan oikeuksista päätettäessä tukeuduttaisiin nimenomaan lainsäädäntöön eikä pelkästään suosituksiin tai ohjeisiin, on tärkeä. Tällä varmistetaan, että opiskelijoilla on oikea käsitys heidän oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan.

Kielitaitoedellytystä koskeva ehdotus

Helsingin yliopistossa ei ole havaittu ongelmia opiskelemaan saapuneiden kielitaidossa. Hyvin laaditut valintaperusteet ja jo käytössä olevat luotettavat kielitaidon todentamistavat (esim. IELTS- tai muu vastaava standardoitu testi) varmistavat sen, ettei yliopistoon tulla puutteellisella kielitaidolla tai muuten puutteellisin opiskeluvalmiuksin. HE luonnoksessa kielitaitovaatimus on lain perusteluissa ja vain yleisellä tasolla säädösoasassa; siinä ei täsmennetä, mitä kieltä se koskee, millä tasolla tai miten se osoitetaan. Tämä voi aiheuttaa ristiriitaa ja jättää viranomaiselle laajan harkintavallan em. asioissa. Yliopisto toivoo, ettei kielitaidon mahdollinen todentaminen vielä oleskelulupaa haattaessa monimutkaista tai pitkiä lupaprosessia ja että todentamisessa voitaisiin käyttää samoja kriteerejä kuin yliopistoil-la on jo käytössä.

Toimeentuloedellytystä koskevaa asetuksenantovaltuutussäännöstä ja sen perusteella säädettävää valtioneuvoston asetusta koskeva ehdotus

Toimeentulovaatimusten päivittäminen on tarpeellista, kuten haavoittuvuusselvityksessä on todettu. On tärkeää, että opiskelijalla on taloudelliset edellytykset suoriutua opinnoistaan ja elämästä Suomessa. Helsingin yliopisto katsoo olennaiseksi ehdotukseksi sen, että lainsäädäntöön sisältyy selkeät säännöt toimeentulon riittävydestä. Ehdotus toimeentulovaatimuksen säätämisestä valtioneuvoston asetuksella mahdollistaa myös muuttuvien olosuhteiden huomioimisen.

Muuta lausuttavaa esityksestä

Esitetty lainmuutos on osa hallituksen linjauksia, jotka koskevat koulutusperusteisten oleskelulupien sääntelyä. Tähän liittyvä edellinen lainmuutosesitys oli lausunnolla vuoden 2026 alussa (Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö 16.1.2026 VN/3799/2044). Lainmuutosten tekeminen sirpaleittain tekee kokonaisuuden hahmottamisen vaikeaksi: miten ehdotetut muutokset vaikuttavat opiskelijoiden lupaperusteisiin kokonaisuudessaan ja siihen, miten houkuttelevana ja todennäköisenä Suomi nähdään opiskelumaana? On tärkeää, että muutokset tapahtuvat koordinoitusti ja kokonaisuus huomioiden. Tämä helpottaa ajantasaista ja selkeää neuvontaa, mikä puolestaan vähentää tiedottamiseen ja yksittäisten tapausten käsittelyyn tarvittavia resursseja.

Mikäli lainmuutosesityksessä ehdotetut muutokset tulevat voimaan, on tärkeää seurata niiden vaikutuksia opiskelijaliikkuvuuteen ja opiskelijoiden elämäään Suomessa. Yliopisto suosittaa säännöllistä arviointia siitä, miten mahdolliset muutokset vaikuttavat kansainvälisten opiskelijoiden asemaan ja hyvinvointiin sekä suomalaisiin korkeakouluihin tulevan opiskelijajoukon ikään, sukupuoleen ja perhestatukseen sekä opiskelijoiden työllistymiseen Suomeen.

Yhteenvedona Helsingin yliopisto toteaa, että hallituksen esitys toisi mukanaan joitain positiivisia muutoksia, mutta samalla on tärkeää huolehtia siitä, että mahdolliset muutokset eivät heikennä Suomen houkuttelevuutta opiskelumaana.

Helsingin yliopiston lausunto perustuu vararehtorin päätökseen HY/11783/00.00.06.01/2026.

Koponen Esko
Helsingin yliopisto